

7. Ахмедшин Р. Л. Методика построения психологического портрета” преступника в зарубежной криминалистической науке [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http:// www.jourclub.ru/34/1335/](http://www.jourclub.ru/34/1335/).

8. Папкін А.І., Афіногенов А.І. Психологічний портрет злочинця : поняття, види, методика складання // Право і юридична психологія.- М.,1995.- Вип.1.-Ст.6-14.

9.Дормидонтов А.В. Профайлинг : учеб. пособие /А.В. Дормидонтов, И.А. Семенова – Ульяновск : УВАУ ГА (И), 2011. – Ст. 111.

10.Образцов В.А., Богомолова С.Н. Криминалистическая психология : Учеб. Пособие для вузов. – М: ЮНТБТ-ДАНА, Закон и право, 2002. – Ст. 447.

Ющенко В.П., курсант 3-го курсу ННІ№3 НАВС
Науковий керівник: доцент кафедри
криміналістики та судової медицини НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент **Курилін І.В.**

ВИКОРИСТАННЯ «ПРОФАЙЛІНГУ» ТА ПРИЙОМІВ ВЕРИФІКАЦІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОПИТУ

Задачою будь-якого допиту є отримання значимої для слідства інформації, однак використовуючи звичайну тактику ведення допиту, слідчий буде частіше всього отримувати неправдиві показання.

Цю проблему можна вирішити запозичивши в зарубіжних країнах профайлінг для використання в слідчій роботі. Саме використання профайлінга та методики верифікації при проведенні допиту дозволить підвищити його точність до 68%, тоді як використання звичайної тактики обвинувачення дає здатність встановити істину до 40%. Застосування профайлінга дозволить поліції вміти розпізнавати істинний сенс міміки, жестів, почерку, осанки, пози, ходи, виразу обличчя і рухів співбесідника, способи виявлення брехні, вмінню розрізняти маньяка, терориста, вбивцю, підпалювача та ін. у натовпі [1, с. 360].

Профайлінг ("Profile" - профіль) - це поняття, що означає сукупність психологічних методів і методик оцінки та прогнозування поведінки людини на основі аналізу найбільш інформативних приватних ознак, характеристик зовнішності, невербальної та вербальної поведінки. Отже, профайлінг – це напрям психології, котрий вивчає методи виявлення замовчуваної, прихованої людиною інформації, її намірів (часто злочинних), нещирості, брехні [6, с. 295-299].

Одним із методів ведення допиту є використання прийомів верифікації при проведенні слідчих (розшукових) дій та здійсненні оперативно-розшукових заходів. Верифікація являє собою сукупність методів, прийомів і способів оцінки достовірності (правдивості) показань на основі знань про психологію особистості, вербальних і невербальних комунікаціях, оцінки

індивідуальних ознак людини. Виходячи зі специфіки цілей верифікації, даний метод знаходить своє застосування при здійсненні опитування (гласного / негласного), проведенні допиту, очної ставки, обшуку, перевірки показань на місці [2, с. 293-297].

В основі верифікації лежить методика візуальної психодіагностики, що полягає у спостереженні за реакціями співрозмовника і проведенні їх аналізу в залежності від конкретної ситуації і характеристик особистості в процесі обміну інформацією (спілкування). Пол Екман виділяє дві основні форми брехні: замовчування (приховування правди) і спотворення (повідомлення завідомо неправдивої інформації) [7, с. 270].

Як відомо, засоби спілкування поділяються на два основні блоки: вербальні та невербальні. При цьому фахівці відзначають, що більший інтерес для психодіагностики показань представляють саме невербальні засоби спілкування, оскільки їх складніше контролювати. Невербальні засоби спілкування мимовільні, в більшості випадків не залежать від волі людини і саме тому вимагають пильної уваги при проведенні слідчих і процесуальних дій, оперативних-розшукових заходів, будучи одним із джерел достовірної інформації. В цілому необхідність інтерпретації виникає в разі виявлення прихованих емоцій. Пол Екман виділяє наступні сигнали емоцій, які необхідно аналізувати при визначенні правдивості показань:

- виразобличчя;
- голос;
- імпульси до фізичної дії, в тому числі жестикуляція;
- прояви вегетативної нервової системи [7, с. 270].

Спостереження за психофізіологічними реакціями співрозмовника прямо пов'язане з проведенням таких слідчих (розшукових) дій, як допит і очна ставка, а також при проведенні опитувань громадян оперативними уповноваженими [10, с. 232].

Давайте, ознайомимося більш детально з профайлінгом при проведенні допиту з метою отримання значимої для слідства інформації доцільно використовувати ряд стратегій (моделей), які досить широко використовуються в профайлінгу. Також вони мають назву «стратегії (моделі) отримання визнання». Зупинимося на деяких з них. Це, по-перше, модель «Суб'єкт - Дія - Об'єктивність» (Р. Дилтс); по-друге, модель «Оцінка валідності тверджень» (У. Ундойч) [10, с. 232].

Модель «Суб'єкт - Дія - Об'єктивність» (СДО) в основі своїй орієнтована на максимальну конкретизацію отриманої інформації. Нерідко свідчення підозрюваних (обвинувачених), свідків (очевидців), потерпілих не конкретні, розмиті, досить абстрактні. Проявляється це найчастіше в опущенні, узагальненні, спотворенні інформації. Відповідно, слід (зокрема, при проведенні допиту) ставити питання таким чином, щоб отримана інформація була найбільш повною, достовірною, детальною і правдивою. Основними завданнями стратегії СДО є: 1) відновлення зниклої інформації; 2) перетворення події в процес; 3) пошук протиріччя з досвідом; 4) руйнування

обмеження; 5) з'ясування того, з чим порівнюють; 6) з'ясування, чи дійсно справедливо припущення про причинно-наслідкового зв'язку; 7) з'ясування способу отримання інформації. Прикладами СДО є :

Питання по «суб'єкту» («Хто?», «Що?») – це питання по імениннику. Наприклад, на висловлювання «Цялюдина напала на мене», можна задати ряд питань: «Ви впевнені, що саме цялюдина напала на Вас?», «Цялюдина була чоловіком або жінкою?», «У щовін був одягнений?» і ін.

Питання по «дії» («Що робити?») є питаннями по дієслову. Наприклад: «У чому полягав напад, які дії він здійснював?», «Чи говорив щонебудь цей чоловік, коли нападав на Вас?» та ін.

Питання по «об'єктивності» («Як?», «Які саме?») є питаннями по прикметнику, прислівнику, з доповненнями. «Як Ви зрозуміли, що саме цей чоловік напав на Вас, коли випадково побачили його на вулиці?», «Як конкретно він наносив удари?», «Чому Ви вважаєте, що у Вашому районі небезпечно ввечері ходити по вулицях?» і ін.

Застосовуючи модель «Суб'єкт - Дія - Об'єктивність», слідчий з'ясовує ті самі деталі, які дозволять йому об'єктивно розслідувати злочин.

Оцінка валідності тверджень (іноді позначається аббревіатурою ОВУ) в даний час є найбільш популярною методикою для оцінки правдоподібності претензій, викладених в усній формі. Ця методика була розроблена в Німеччині для визначення достовірності дитячих свідчень, отриманих в ході судових розглядів з питань сексуального насильства. Дана методика створювалася спеціально для роботи у кримінальних провадженнях, пов'язаних з сексуальним насильством, і взаємодією з дітьми. В даний час думки експертів психологів і юристів з приводу того, чи підходить методика ОВУ для оцінки показань свідків, дорослих свідків і обвинувачуваних, наданих ними в ході судових розглядів у зв'язку зі злочинами, що не мають сексуального підґрунтя, розділилися. В одних країнах (Німеччина, Нідерланди, Швеція) модель ОВУ отримала більш широке поширення, ніж в інших (США, Канада) [10, с. 233].

Алгоритм застосування стратегії ОВУ носить досить універсальний характер і, з урахуванням особливостей особистості підозрюваних (обвинувачених), свідків (очевидців), потерпілих, може використовуватися в процесі допиту слідчим. У модель ОВУ входять три основних елементи: структуроване інтерв'ю; контент-аналіз на підставі встановлених критеріїв (Каука) - їх 19; оцінка результатів Каука за допомогою ряду питань.

Нижче надані критерії, за якими визначається валідність тверджень опитуваної особи:

- Контекстуальні вставки (В який саме час відбулася подія? Що ви в цей момент робили? Яка погода була?).

- Описи взаємодії (Які емоції відчував співрозмовник? Що він вам говорив? Які були ваші реакції на його слова?).

- Відтворення розмови (Що саме він вам сказав? Як це відбилося на вас?).

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ПРЕВЕНЦІЇ ПІЯ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

- Несподівані труднощі, незвичайні подробиці (Чи було що небудь незвичайне? Що ви відчули?).
- Надмірні подробиці (Перевіряти не треба, про них або говорить сам підозрюваний (обвинувачений), абоні).
- Точно відтворені, але невірно витлумачені подробиці (слідчий означає для себе, вони не потребують перевірки).
- Повідомлення про психічний стан свідка (Що вивідчули, коли дізналися про подію? Які емоції ви відчували в момент події?).
- Пояснення психологічного стану нападника (Як видумаєте, як відчував себе злочинець? Які емоції він відчував?) [10, с. 234].

Система допиту повинна бути глибоко відпрацьованою. До отримання даних не можна довільно змінювати тему; питання повинні бути підготовлені заздалегідь і представляти собою перевірену методику, не можна втрачати час і переваги, конструюючи нові теми на ходу; вербальна інформація повинна фіксуватися і запам'ятовуватися, але вкрай важливо співвідносити її з відомостями, що надходять при спостереженні за вербальними особливостями поведінки; потрібно звертати увагу на будь-яке відхилення від звичайної поведінки.

Як ми бачимо запозичення в західних країнах технології профайлінга в діяльності правоохоронних органів дозволить з високою ступінню вірогідності виявляти осіб, маючих злочинні наміри, ефективно проводити заходи направлені на профілактику, попередження злочинів і складати психологічні портрети розшукуваних злочинців, оцінювати достовірність, повноту і об'єктивність показань підозрюваних, свідків (очевидців) і потерпілих.

Список використаних джерел

1. Дулов А.В. Судебная психология – Минск: Высшая школа, 1970. – с. 360
2. Ващук О.П. Прийоми верифікації даних при проведенні слідчих (розшукових) дій / О.П. Ващук // Право і суспільство. – 2013. - №6 – с. 293-297
3. Бродецкий А.Я. Внеречевое общение в жизни и искусстве. Азбука молчания : учебное пособие для вузов. - М., 2000. – с. 164
4. Егидес А.П. Как разбираться в людях, или Психологический рисунок личности (Практическая психология). - СПб.: Питер, 2006. – с. 320
5. Еремина Т.И. Визуальная психодиагностика. Экспресс-методы идентификации личности по внешности, мимике и жестам : учебное пособие. - Ростов-н/Д., 2012. – с. 236
6. Ениколопов С.Н., Ли Н.А. Психологические особенности криминального профайлинга // Психологическая наука и образование. - 2007. - № 5. - С. 295-299.
7. Экман П. Психология лжи. – СПб.: Питер, 2009. – с. 270

8. Пономаренко В.В. Практическая характерология с элементами прогнозирования и управления поведением (методика «семь радикалов»). - Ростов-н/Д.: Феникс. 2006. – с. 252

9. Фрай О. Ложь. Три способа выявления. Как читать мысли лжеца, как обмануть детектор лжи. - СПб.: Прайм-Еврознак, 2006. – с. 284

10. Чаленко Н.В. Развитие социально-психологической компетентности сотрудников службы профайлинга : дис. ... канд. пед. наук. - М., 2010. – с. 232-234

Васькова А.В. слухач магістратури
1-го курсу ННІ №1 НАВС

Науковий керівник: доцент кафедри
Філософії права та юридичної логіки,

кандидат педагогічних наук, доцент **Роговенко М.М.**

РОЛЬ КОМУНІКАТИВНОЇ ТОЛЕРАНТНОСТІ ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ У ЗАПОБІГАННІ МОВЛЕННЄВИХ КОНФЛІКТІВ

Діяльність працівника поліції потребує використання його професійних, спеціальних знань і умінь контактувати з людьми. Чим вище він піднімається по службових сходах, тим більше повинен брати до уваги орієнтацію на людей і тим вищою має бути майстерність спілкування.

Спілкування працівника поліції з громадянами, що обумовлено рядом особливостей: спілкування з представниками різних вікових, професійних, культурних груп, з різними учасниками кримінального судочинства, спілкування у несприятливих умовах, вимушеністю, конфліктністю може відбуватись в різноманітних ситуаціях. Від наслідків спілкування з населенням, так само, як і з окремими громадянами залежить оперативна обстановка на території обслуговування, інформованість поліції, довіра до неї. Все це передбачає знання і розуміння людей, їхньої психології, спроможність співчувати чужій біді і горю. Існує багато прийомів і методів розмови і спілкування з населенням. Найголовніше полягає в підході, у виборі форми спілкування. Для працівника поліції, який спілкується з різними людьми дуже важливим є вміння правильно побудувати бесіду, вміння ставити запитання і слухати відповіді.

Робота працівників поліції в процесі виконання ними своїх функціональних обов'язків тісно пов'язана із конфліктними ситуаціями, яких необхідно намагатися уникати [1].

Конфлікт – це будь-які види боротьби між спільнотами чи індивідами з метою досягнення або утримання якихось об'єктивних цінностей, підкорення, нейтралізації чи усунення дійсного або уявного суперника; опір існуючим у суспільстві відносинам панування та підлеглості тощо.